

NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD

Smail Čekić je u dosadašnjoj aktivnosti, pored navedenih knjiga i drugih naučnih radova citiranih u naučnoj literaturi, te brojnih osvrta i prikaza, postigao i sljedeće rezultate:

- realizovao je (na osnovu naučno-istraživačkih projekata) fundamentalna empirijska naučna istraživanja iz oblasti genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, **čime je**, pored ostalog, **najneposrednije doprinio konstituisanju i razvoju nauke, odnosno naučne discipline o genocidu**. Istovremeno rezultati brojnih fundamentalnih empirijskih naučnih istraživanja su obezbijedili dvostruku ulogu: razvoj primijenjenih i akcionih istraživanja i održavanje najprestižnijih naučnih konferencija na kojima su vođene naučne, stručne i druge rasprave, iz kojih su proistekli odgovarajući i određeni naučni zaključci i preporuke, ne samo istraživačima holokausta i genocida, nego i nosiocima najviših političkih funkcija na nivou država, saveza država i Organizacije ujedinjenih nacija i njihovih tijela o potrebi odlučnijeg i dosljednijeg aktivnog angažovanja na prevenciji genocida, kao najtežeg oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, te afirmaciji univerzalnih ljudskih i društvenih vrijednosti, sloboda i prava pojedinaca, grupa, ljudskih zajednica i društava, bez obzira na ideološku opredijeljenost, političku, nacionalnu i vjersku pripadnost pojedinaca;

- u svojstvu rukovodioca istraživanja realizovao je fundamentalne naučnoistraživačke projekte u oblasti istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava;

- organizirao je i učestvovao u radu više **naučnih skupova**, naročito međunarodnog karaktera. Čekić je svojim radovima, a posebno učešćem na međunarodnim skupovima, uticao i izborio se i na donošenje na međunarodnom planu dokumenata koji imaju historijski značaj za Bosnu i Hercegovinu, naročito u vezi sa utvrđivanjem karaktera oružanog sukoba u Republici Bosni (imenovanje agresora) i odgovornosti za zločine, kao što je to slučaj sa **Presudom** Permanent People's Tribunal (nasljednik Raselovog suda), u Barceloni 7-11. decembra 1995 (vidj. knjigu: "GENOCID U BOSNI I HERCEGOVINI 1991-1995.", Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo, 1997);

- u teškim uvjetima agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu Čekić je, u svojstvu istraživača i direktora Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Sarajevo, a u saradnji sa Gesellschaft für bedrohte Völker (iz Getingena), u Bonu od 31. augusta do 4. septembra 1995, pripremio, organizovao i realizovao izuzetno značajan

međunarodni naučni skup - MEĐUNARODNI KONGRES ZA DOKUMENTACIJU GENOCIDA U BOSNI I HERCEGOVINI 1991-1995;

- povodom desetogodišnjice genocida nad Bošnjacima u sigurnoj zoni UN-a, Srebrenici, jula 1995, Smail Čekić je koncipirao, pripremio i organizovao Međunarodnu naučnu konferenciju, te aktivno učestvovao u njenom radu, pod nazivom “GENOCID NAD BOŠNJACIMA SIGURNE ZONE UN SREBRENICA JULA 1995. - POUKE BUDUĆIM GENERACIJAMA”, koja je održana u Potočarima i Sarajevu od 11-15. jula 2005, na kojoj je učestvovalo oko 200 istraživača i naučnika;

- zahvaljujući rezultatima istraživanja Smaila Čekića i ugleda koji u svjetskim razmjerama ima Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, u Sarajevu i Potočarima je u periodu 9-15. jula 2007, u organizaciji Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu i u saradnji sa International Association of Genocide Scholars - IAGS iz Vašingtona, održana Sedma bijenalna konferencija *Međunarodne asocijacije istraživača genocida* na temu “TIMELY REACTION TO GENOCIDE: GENOCIDE STUDY AND PREVENTION. Konferencija je okupila rekordan broj najjemenitnijih istraživača holokausta, genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava iz čitavog svijeta i pružila im jedinstvenu priliku da se na mjestu najstravičnijeg zločina u Evropi u drugoj polovini dvadesetog stoljeća, oči u oči, suoče sa realnošću i mjestom izvršenja genocida. Genocidu nad Bošnjacima u Bosni na kraju XX stoljeća (GENOCIDE IN BOSNIA AT THE END OF THE 20TH) bila je posvećena prva i jedina plenarna sjednica, o čemu je Čekić podnio naučno saopštenje;

- recenzirao je i uređivački pripremio za štampu veći broj publikacija;

- održao je više predavanja na mnogim univerzitetima u svijetu, posebno u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi;

- objavio je više tekstova u sredstvima informisanja;

- učestvovao je, u svojstvu eksperta i svjedoka, u radu međunarodnih sudova;

- pred ICTY-em je uspio dokazati tezu o agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu, snagom naučnih argumenata - analitičko-sintetičkih, induktivno-deduktivnih i direktnih, te je time opovrgnuo tezu o građanskom ratu u Bosni i Hercegovini;

- sudjelovao je (i sudjeluje) u educiranju i promoviranju magistranata i doktoranata nauka;

- u teškim uvjetima agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu i u tzv. postdejtonskom periodu utemeljio je Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, organizirao naučnoistraživački radni proces, osigurao uvjete za rad i podigao Institut u meritornu i priznatu naučnu ustanovu u svijetu, čija istraživanja i za **ICTY** u Hagu, prema ocjeni poznatih svjetskih stručnjaka i istražitelja tog suda, predstavljaju pouzdan izvor podataka, a rezultati naučnih istraživanja relevantni, koji su korišteni (i koriste se) u procesima pred tim sudom;

- Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu je, pod rukovodstvom Smaila Čekića, u izuzetno složenim uvjetima agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, genocida nad Bošnjacima, opsade Sarajeva, intenzivnog artiljerijskog i snajperskog djelovanja, kao i svim oblicima nečovječnog načina vođenja rata protiv civilnog stanovništva, sredinom 1994. godine, na bazi potpunog posmatranja, realizovao naučno-empirijsko istraživanje **o stradanju građana Sarajeva na području Grada u opsadi**. Demografski vještaci ICTY-a, kao i Tužilaštvo i pretresna vijeća u procesima protiv Stanislava Galića, Slobodana Miloševića i Dragomira Miloševića, potvrdili su valjanost izvora i relevantnost naučnih istraživanja Instituta. Na osnovu tog istraživanja je, pored ostalog, utvrđen broj stanovnika u opsadi (oko 340.000), kao i, u komparaciji sa drugim izvorima podataka, **“ukupan broj umrlih na području Sarajeva šest /dijelovi šest općina: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća - prim. S. Č./ u periodu od aprila 1992. do decembra 1995. iznosi 18.888”**;¹

- radeći u Komisiji za istraživanje događaja u i oko Srebrenice od 10. do 19. jula 1995. i istoimenoj Radnoj grupi u Banjoj Luci (dvije godine - 2004-2005), izvanrednim

¹ ICTY, Predmet Milošević (IT-02-54), *Broj žrtava u opsadi Sarajeva od aprila 1992. do decembra 1995*; ICTY, Predmet Galić (IT-98-29), *Ljudski gubici tokom opsade Sarajeva od 10. septembra 1992. do 10. augusta 1995*; ICTY, TUŽILAC PROTIV GALIĆA, PRESUDA I MIŠLJENJE, Hag, 5. decembar 2003.

poznavanjem problematike i snagom naučnih i stručnih argumenata, postigao je **rezultate od historijskog značaja**, koje je prihvatila i verifikovala i Vlada Republike Srpske: izvršena je rekonstrukcija počinjenih zločina, pri čemu je utvrđeno da je izvršen genocid nad Bošnjacima, zatim je utvrđen broj i identitet žrtava i broj i identitet pripadnika/učesnika (oko 25.000), među kojima je najveći broj izvršilaca, kao i odgovornost nosilaca, organizatora i izvršilaca zločina;

- dao je neizmjeran doprinos u dokumentovanju, identifikaciji, provjeri autentičnosti i analizi relevantne dokumentacije po Tužbi Bosne i Hercegovine protiv Državne zajednice Srbije i Crne Gore pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu;

- kao izvanredan poznavalac predmeta nauke, odnosno naučne discipline i predmeta istraživanja, kao i zahvaljujući velikom poznavanju metodologije naučnog istraživanja i odgovornom i savjesnom primjenom naučnih metoda u procesu naučnog istraživanja holokausta, genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Smail Čekić je ostvario naučne rezultate, kojima, pored ostalog, derogira “rezultate” kvaziistraživanja i kvaziistraživača. U tom smislu on je ispoljio sve vrline i najpozitivnije ljudske osobine, naučne i stručne kvalitete, po kojima danas u savremenom svijetu nesumnjivo spada u red najafirmisanijih i jedan od najpoznatijih i najpriznatijih naučnika istraživača iz oblasti genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava;

- dao je veliki broj intervjuja za domaća i strana sredstva javnog informisanja (TV, radio i novine), itd., itd.;

- spada u rijetke historičare čiji naučni opus obuhvata radove iz različitih historijskih perioda, od starog vijeka do savremene političke i vojne historije.

*

* *

Imajući u vidu navedene činjenice, očigledno da je Smail Čekić postigao značajna ostvarenja u oblasti nauke i njenog razvoja, kao i primjene naučnih saznanja u društvenoj praksi - raznim sektorima društvenog života. Po obimu i naučnoj vrijednosti on je svojim radovima, posebno u knjigama “**AGRESIJA NA REPUBLIKU BOSNU I HERCEGOVINU: PLANIRANJE, PRIPREMA, IZVOĐENJE**”, “**GENOCID I ISTINA O GENOCIDU U BOSNI I HERCEGOVINI**” i “**DEJTOSKI (MIROVNI) SPORAZUM – LEGALIZACIJA GENOCIDA U REPUBLICI BOSNI I HERCEGOVINI**”, ostvario najznačajnije naučne rezultate iz oblasti savremene političke i vojne historije Bosne i Hercegovine i drugih zemalja zapadnog Balkana. Naučni rezultati iz historiografije Smaila Čekića svrstavaju u sami vrh stručnjaka iz ove oblasti.

Zbog izuzetnog doprinosa u osnivanju, razvoju i funkcionisanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, postignutih naučnoistraživačkih rezultata u istraživanju zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i svog odnosa i doprinosa u nauci i njenom razvoju, a u funkciji društvenog progressa i prosperiteta, ne samo Bosne i Hercegovine, nego i širom svijeta, Smail Čekić je dobitnik brojnih priznanja, od kojih posebno navodimo sljedeće: **Europäischer Socialpreis an Herrn prof. dr Smail Čekić In Anerkennung seiner Genozidforschung verliehen**, (Eschweiler – Savezna Republika Njemačka, 3. oktobar 2008.) i **Medalju Univerziteta u Sarajevu** (Sarajevo, 16. jula 2014.)

Ukupnim naučnim i društvenim angažmanom za Smaila Čekića može se reći da je jedan od velikih istinskih boraca za slobode, ljudska prava, ljudsko dostojanstvo i ljudsku i društvenu istinu, a po osnovnom opredjeljenju i orijentaciji nesumnjivo se radi o čovjeku koji pripada istinskom, hrabrom i nepokolebljivom antifašisti, koji je ostao dosljedan porodičnoj tradiciji antifašizma, iz koje su u XX stoljeću dva puta u najtežim uvjetima za Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu dati životi njegovih najbližih.

Smail Čekić, kao poznati istraživač genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, istovremeno je i svjedok najdramatičnijih i najtežih događaja u historiji Bosne i Hercegovine na kraju XX stoljeća i žrtva genocida, čija je porodica (uža i šira) bila zatočena u jednom od srpskih koncentracionih logora, uključujući i kćerku Lejlu, sa dvije godine i sedam dana, te najstarijeg brata, koji je u logoru ubijen i za čije kosti se još uvijek ništa ne zna. Kod Smaila Čekića je prisutna integracija i prožimanje

bogatog istraživačkog iskustva i osjećanja bola i tuge žrtve genocida, koji ga snažno inspirišu, podstiču i hrabre da nepokolebljivo, istrajno, odvažno i sa potpunim odsustvom mržnje, primjenom naučne metodologije, istražuje i istraži genocid, kao ljudsku sramotu i jednu od najvećih prijetnji savremenom svijetu, ljudskoj civilizaciji, kulturama i tradiciji naroda na planeti Zemlji.